

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput Ultimum. Idem (a) Episcopo Albertadensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

disputatum, auditis & intellectis quæcumque fuerint hinc inde proposita, de consilio fratrum nostrorum interloquendo pronuntiavimus, inter dictos juvenem & puellam, nec matrimonium, nec sponsalia fuisse contracta, cum constet puellam nondum ad septennium pervenisse. Quocirca nec accusatio locum habebat, cum non esset, quod legitime posset (c) accusari; denunciari tamen poterat consanguinitas, ut interdiceretur matrimonium (d) contrahendum. (e) Ad denunciationem ergo legitime probandam festum omnium Sanctorum proximè venturum pro termino assignamus, salvis exceptionibus non solum propositis, sed etiam proponendis. Ne verò quidquam interim in puellam attentetur, auctoritate Ap. interdicimus firmiter, ut in ipso negotio de novo non procedatur ulterius, donec vel à denunciatione cessetur, vel denunciatione probatà, ordine judiciario procedatur. Quod si contra interdictum nostrum in præjudicium ipsius aliquid fuerit attentatum, illud irritum esse decernimus, & viribus omnino carere.

NOTÆ.

1. (a) *M* *Alebranca.*] Ita etiam legitur in 3. *col. lect. sub hoc titul. cap. 1.* & in epistolis editis à Sirleto, fol. 152. ex quo regestro ita restituo literam hujus textus.
2. (b) *Nec sponsalia.*] Juxta tradita in *cap. 2. cap. 4. hoc titul. ubi textum interdicto exposui.*
3. (c) *Accusari.*] Quia frustra petitur rescindi quod nullum est, *l. non dubium; C. de legib. l. si tutor 4. C. de quib. caus. in integ. restit.*
4. (d) *Contrahendum.*] De honestate, ut in *cap. 1. hoc titul.*
5. (e) *Ad denunciationem.*] Agnoscit enim Innocentius III. in præsentem differentiam inter denunciationem, & accusationem: & docet, matrimonium accusari quidem frustra per causam proximitatis, quæ non est; denunciari tamen uti-

liter, ne facti puberes matrimonium contrahant, vel ne post infantiam sponsalia confirmet; accusatur enim matrimonium, quod factum est, ut rescindatur; denunciatur autem consanguinitas, vel simile impedimentum, antequam matrimonium celebretur, ne fiat: sicut denunciamus novum opus, ne quod molitur vicinus, & nondum fecit, faciat; agimus interdicto, quod vi aut clam, ut id quod jam factum est, tollatur, *l. 1. §. 1. ff. de novi operis nunt.* Et ut denunciatio novi operis sistit & inhibet opus, ita & denunciatio consanguinitatis inhibet matrimonium, donec denunciatio probata aut remissa fuerit, causâ cognitâ, si dicatur denunciationem non fieri legitimo modo, vel fieri incongruo tempore, vel ab iis, quorum fides suspecta est, ut infra dicemus in *cap. 3. de clandest. despons. cap. 1. qui matrimonia accusare.*

CAPUT ULTIMUM.

Idem (a) *Episcopo Albertadensi.*

TUÆ nobis exhibitæ literæ continebant, quod quidam vir nobilis suam filiam circiter XI. annos habentem cuidam viro nobili desponsavit, qui (b) subarrhavit eandem consensu mutuo accedente: sed nuptiis aliquantulum prorogatis, pater puellæ viam universæ carnis est ingressus. Eo autem rebus humanis exempto, puellæ avunculus supradictæ ipsam alteri matrimonio copulavit, & ille qui prius desponsaverat eandem, cum ipsius matre contraxit. Tuus autem prædecessor attendens, quod cum ea non poterat permanere, cujus filiam legitime desponsarat, inter eos sententiam divortii promulgavit. Postmodum verò mortuo viro secundo, qui supradictam puellam duxerat in uxorem, ipsa se tertio copulavit, illo vivente, qui prius desponsaverat eandem. Cæterum, tam ipsa, quam vir idem te duxerunt humiliter consulendum, utrum licitè valeant commorari. Tu verò deliberatione habita respondisti, quod sponso primò vivente, alteri non potuit legitime copulari: sed quia tua Ecclesia postulavit uti super hoc Ap. Sedis consilio, procedere distulisti, nobis humiliter supplicans, ut super hoc tibi rescribere dignaremur. Quia verò super ea, quæ superius sunt expressa, nobis non potuit pro certo constare, cujus ætatis esset puella, cum primo viro extitit desponsata, cum dicatur quod circiter XI. annos habebat, utrumve prudentia tunc in illa suppleret ætatem: f. t. t. respondemus, quod si puella tunc nubilis erat ætatis, & inter eam & primum virum legitimus intervenit de præsentem consensus, absque dubio inter eos erat legitimum matrimonium contractum etsi carnalis commixtio non fuerit subsequuta. Si verò puella nubilis non erat ætatis, cum sæpessat vir desponsavit eandem, & ætatem in eâ prudentia non supplebat, proculdubio inter eos non conjugium, sed sponsalia contracta sunt, quamvis ab ipso viro eadem puella fuerit subarrhata. Quocirca si juxta primum modum matrimonium

cum

cum illo contraxit, eo vivente non potuit ritè cum alio fœdus contrahere conjugale. Quod si juxta modum secundum sponsalia solummodò contracta fuerunt, conjugium, quod inter illam, & alium exitit celebratum, debet reputari legitimum, dummodo aliud canonicum non obstat.

NOTÆ.

1. (a) **A**lbertadensi.] Ita legitur in 3. collect. sub hoc titul. cap. 2. & in hac sexta legitur Albatensi: sed legendum est, Halberstadensi, ut notavit Cujac. hic. Halberstad enim civitas præclara est inferioris Saxoniz, Episcopali Cathedralâ decorata, suffraganea Archiepiscopi Moguntini, & spectat ad Episcopum cum amplissimo ejus Principatu. Ecclesiam habet magnificam, aliaque plura admiratione digna, ut refert Buce- linus tom. 3. Germania, fol. 95. Conrado ejus Præ- suli missa est præfens Decretalis.
2. (b) **S**ubarrhavit.] Arrha, seu arrhabetur, vel sine aspiratione arra, id propriè dicitur, quod datur in confirmationem contractus, ad ejus securitatem, & ut contrahentes illum ad effectum perducant, adhibetur, l. quod sèpè 35. in prin- cip. ff. de contrahend. emptione: l. quicumque, §. item si, de instur. act. l. contractus 17. C. de fide in- strum. l. ex empto 11. §. is qui vina, l. prædia 28. ff. de act. empti, l. 6. ff. de lege commis. l. ult. C. eod. titul. l. ult. C. quando liceat ab emptione, l. unic. C. de argenti pretio, l. 17. ff. de præscript. verb. docent. Donel. lib. 3. comment. cap. 1. lit. l. Cujac. lib. 11. obs. cap. 17. latè D. Nicolaus de Cas- tro in princip. Instur. de contrah. empt. numero 37. Gazeus ad Cassianum collat. 7. cap. 6. & cum ma- trimonium contractus sit, plerumque in eo, aut sponsalibus arrhæ intercedunt, non tam pœnæ nomine, quam in symbolum futuri ma- trimonii, id est ad fidei datæ probationem, l. ar- rhæ 3. l. ult. C. de spons. l. si quis 38. ff. de ritu nupt. l. si donata 36. §. sponsus, ff. de donat. inter, l. 7. 13. 14. & 25. C. de donat. ante nupt. l. unic. C. si nuptia ex rescripto, l. 1. tit. 11. l. 2. tit. 1. part. 4. Unde arrhæ, pignora quoque nuptiarum di- cuntur in l. unic. C. si Rector provincia, quia in pi- gnus sponsalium, & futuri matrimonii inter spon- sos dantur, & olim munera frequenter à sponso sponzæ dabantur, ut apud Julium Capitolinum in Maximo Juniore, ibi: Arrhæ tales erant, mo- nilum de albis novem, (id est margaritis) reti- culum de præfinit undecim, (id est smaragdis) de- strocherium cum costula de hyacinthis quatuor, præ- ter vestes auratas, omnesque regias, cæteraque insi- gnia sponsaliorum. Et ut plurimum apud diversas nationes annulo subarrhatio fiebat, l. 36. §. 1. ff. de donat. inter, l. 3. tit. 1. lib. 3. legum Visigoth. ibi: Annulo sponsam subarrhavit. l. 1. tit. 37. lib. 2. Longob. Tertul. in apolog. cap. 6. ibi: Olim nullam u- lier aurum norat, præter in unico digito, quem spon- sus oppignorasset unico annulo. Juvenalis satyr. 6. Rationem tradit hujus annuli pronunt D. li- dorus relatus à Gratiano in cap. femine 30. q. 5. ubi pro illis verbis, in primis negotiis, legendum est, in primis nuptiis. Et plura de annulo pro- nubo, ejus materia, & forma congesterunt Mar- cellus Donatus in dilucid. ad dictum locum Julii Capitolini, fol. 95. tom. 6. Thezauri christi. Lindem- brog. in Glossar. verbo Annulus, Æneas Robertus lib. 2. rerum judic. cap. 17. Suafay in Panopl. Epi- scop. cap. 7. de Annulo, Germonius lib. 2. anim- adv. cap. 8. Petrus Greg. lib. 3. partit. tit. 20.

cap. 5. Hothom. de ritu nupt. cap. 10. & lib. 13. observ. cap. 12. Pancirol. lib. 1. memorab. tit. 59. Costanus de sponsal. fol. 27. Basilus lib. 7. de ma- trim. cap. 11. in princip. P. Gregorius lib. 8. syn- tagm. cap. 7. num. 9. Opingius de jure insign. cap. 2. §. 2. Borell. lib. 3. decis. tit. 1. num. 36. Forner. lib. 1. select. cap. 3. Zerda in advers. cap. 64. Am- bian. ad Tertul. in apolog. cap. 6. observat. 3. Salas ad Petronium, fol. 127. & de annulo Beatissimæ Virginis agunt Baronius anno 57. Spondanus in continuat. anno 1480. num. final. Sed cum hæc subarrhatio signum æquivocum sit matrimo- nii, vel sponsalium, ideo si ambigatur, an nu- ptiarum, an sponsalium causâ datus sit annulus, quia hæc quæstio ad statum pertinet conjectu- ralem, prudens judex & morem patrium, & æta- tem contrahentium, & omnes negotii circum- stantias diligenter observabit, & perpendet, & si quidem quæ ex annuli traditione oritur præ- sumptio aliis adminiculis fulciatur, & probabi- libus conjecturis adjuvetur, vel nuptias, vel sponsalia intercesstite pronuntiabit, cap. illud, de præsumpt. cap. 1. de matrim. contr. act. cap. tenor, de re judic. cap. 1. de consanguin. & affin. Unde cum in præfenti specie ætas unius ex contrahentibus non esset apta matrimonio, sed sponsalibus, ideo creditur subarrhatio ex causa sponsaliorum, non verò nuptiarum facta.

COMMENTARIUM.

PRO hujus textus expositione supponendum est, quid jure civili statutum sit in hac quæ- stione; utrum videlicet nuptiæ inter impuberes celebratæ, quæ pro matrimonio haberi nequeunt, saltem ut sponsalia sustineantur? Quam disputat Ulpianus in l. quæstium 9. ff. de spons. his verbis: *Quæstium est apud Julianum, an sponsalia sint ante duodecimum annum, si fuerint nuptia collata? Et semper Labeonis sententiam probare existimantis, si quidem præcesserint sponsalia, durare ea, quamvis in domo loco nuptæ esse ceperit: si verò non præcesse- rint, hoc ipso quod in domum deducta est, non videri sponsalia facta. Quam sententiam Papinianus quo- que probat. Ubi pro, collata, rectè reposuerunt, contractæ, seu, celebratæ, Accursius ibi, Connanus lib. 8. comment. cap. 2. n. 2. Cujac. lib. 11. obs. cap. 15. Faber in jurispru. tit. 9. princip. 5. in initio: non di- lata, seu rejectæ in tempus pubertatis, ut perpe- ram exposuerunt Budæus ad Pandect. ibi. Aleiatus lib. 12. parerg. cap. 7. quorum interpretatio apertè convincitur ex l. cum hic status 32. §. si quis spon- sam, ff. de donat. inter, ubi in eadem specie nuptiæ non fuerunt collatæ in futurum tempus, sed de præfenti de facto contractæ. In hac ergo quæ- stione, rejectæ sententiâ Juliani existimantis pro sponsalibus habendas esse nuptias inutiliter con- tractas, ut refertur in d. §. si quis sponsam, Ulpia- nus Labeonis, & Papiniani sententiam ut verio- rem probat, qui distinguebant, an sponsalia præ- cesserint similes nuptias inutiles, an non: si præ- cesserint, adhuc durare sponsalia, quia per inu- tiles nuptias expirare non potuerunt: si non præ- cesserint, tunc nuptias ante ætatem legitimam contra-*

contractas, nec jure matrimonii, nec jure sponsaliorum valere: non matrimonii, propter defectum ætatis; non sponsaliorum, quia nulla intervenit futurarum nuptiarum mentio, sed tantum deductio in domum; quæ quidem ipsa per se nec matrimonium, nec sponsalia inducere potuit. Explicant Connanus *d. cap. 2. n. 1.* Cujac. *d. obsig. & lib. 10. qq. Papin. in l. dotis 68. ff. de jure dot. P. Greg. lib. 9. syntagm. cap. 7. num. 13.* Othom. *de nupt. cap. 2.* Brisson. *de jure connub. pag. 4.* quamvis more suo totum id Triboniano adscribat Faber *4. part. decad. 97. error. 6.* Nec mirum videri debet, quod nuptiæ inutiles, nec pro sponsaliis habeantur, ut videre est in aliis negotiis, veluti in testamento inutiliter facto, quod nec ut codicillus sustinetur, *l. 1. ff. de jure codicil.* in stipulatione inutili, quæ nec in vim pacti valet, *l. 1. §. si quis ita, ff. de verb. obl. l. 1. §. eum qui, ff. de const. pecun. licet jure singulari aliud jus observetur in acceptilatione inutili, quæ in vim pacti valet, l. si unus 27. §. ult. ff. de pactis, l. an inutilis 8. l. si accepto 19. ff. de acceptil. cum emptor 5. ff. de rescindend. vendit.*

^{4.} Sed tunc obstat textus in *cap. 1. §. 1. hoc titul. in 6.* ubi aperte cavetur, nuptias ante legitimam ætatem contractas sponsaliorum jure sustineri: quod etiam docetur in *cap. à nobis 8. cap. ult. eod. titul. l. 3. titul. 1. part. 4.* quam difficultatem ut vulgò DD. dissolvant, discrimen agnoscunt inter jus civile & canonicum; ita ut jure civili attentio nuptiæ inutiliter contractæ, nec jure sponsaliorum sustineantur, jure verò Pontificio inspecto, tanquam sponsalia consistant: & si ipsi rationem hujus discriminis non adducant, facile tamen assignari potest ex eo, quod Ecclesia credit impuberes intendentes contrahere matrimonium, quod propter ætatis defectum valide celebrare nequeunt, facile contracturos sponsalia, si ipsi agnovissent nuptias inutiles esse; quod agnovit Pontifex in *d. cap. 1. §. 1.* dum signanter adjecit, juris interpretatione nuptias inutiles tanquam sponsalia de futuro sustineri. Quod si quæras causam hujus interpretationis, cur videlicet credatur impuberes inutiliter contrahentes nuptias, præsumi consenturos fore in sponsalia: Respondeo, quod cum impuberes matrimonium verum celebrare exstimarent, sine dubio est, quod se invicem mutuo affectu pertractaverint; & item creditur, quod impubes masculus naturæ fragilitate cum puella tentaverit, quod propter ætatis defectum complere non potuit: quod licet accidisse non constet, in dubiis tamen tanquam certius, & securius est præsumendum: & ita sponsalia celebrata creduntur propter honestatem, quæ licet in nuptiis jure civili attendatur, *l. in adoptivæ 14. de ritu nupt.* jure tamen Canonico magnopere consideratur, *cap. 3. de sponsalibus*; ideoque licet jure civili hoc casu sponsalia contracta fuisse non præsumatur, *d. l. questum, d. l. cum hinc 32. §. si quis*; jure tamen canonico hoc casu inutiles nuptiæ pro sponsalibus defenduntur, Covarr. *1. p. de matrim. cap. 3.* Didacus Perez in *l. 1. tit. 1. vers. dubitatur, lib. 5. ordm.* Gutierrez de juramento, *1. p. cap. 51. num. 35.* Sanchez lib. 1. *disp. 21. num. 1.* licet Alciatus lib. 12.

parergon, cap. 7. rejectâ hac communi sententiâ, inter utrumque jus nullam differentiam agnoscat. Ampliatur præsens assertio, ut etiam locum habeat post Trident. *sess. 24. de matrim. cap. 1.* eo casu, quo duo impuberes clandestinè matrimonium contrahunt: quippe Tridentinum dumtaxat veris matrimoniis clandestinè celebratis formam præscripsit, ac restituit, non his quæ pro sponsalibus habeantur. Didacus Perez in *d. l. 1. vers. 6.* Gutierrez de matrim. *cap. 2. num. 16.* Sanchez lib. 1. *disp. 21. num. 5.* Garcia de beneficiis *p. 11. cap. 8. num. 23.* ubi refert ita declarasse Cardinales: non tamen idem placet in matrimonio à puberis clandestinè celebrato; hoc enim adeo inutile est ex Trident. *d. cap. 1.* ut nec pro sponsalibus habeatur. Menochius *consil. 368. num. 9.* Barb. *de potest. Episcopi, 7. p. allegat. 33. num. 143.* Nec tunc obstat ratio supra adducta ex *d. cap. 1. §. 1. hoc tit. in 6.* nam ea tunc locum habet cum solus defectus causæ efficientis, id est personarum, intervenit, quo casu mirum non est, quod matrimonium propter hujusmodi defectum invalidum, pro sponsalibus sustineatur. Cæterum in matrimonio puberum clandestino, non tam defectus causæ efficientis propter personarum inhabilitatem, quam defectus formæ, seu solemnitatis perspicitur. Sanchez *d. disp. 21. num. 14.*

Sed adhuc supra tradita differentia difficilis redditur ex *c. ex parte 14. de resit. spol.* ubi aperte probatur, matrimonium inter impuberes contractum per deductionem in domum viri, adeo inutile esse, ut nec pro sponsalibus habeatur. Quam difficultatem licet agnoverit Glossa ibi, *verbo Nondum*, insolutam reliquit. Sed dicendum est cum Abbate ibi, *n. 8.* tunc matrimonium ex defectu ætatis inutile pro sponsalibus haberi, cum ipsi contrahentes ab initio matrimonium inire voluerunt, & habiles sunt ad sponsalia contrahenda. Cæterum in *d. cap. ex parte*, deductio puellæ in domum viri ideo pro sponsalibus non habetur; tum quia non constabat, voluisse puellam matrimonium contrahere; quinimò ex sequenti displicentia quam habuit, facile colligitur, invitam & renitentem fuisse deductam; quod satis innuit Pontifex in illis verbis, *aut legitimus consensus*: tum etiam, quia etsi daremus puellam voluntariè in domum deductam fuisse, talis deductio nec sponsalia inducere poterat, propter defectum ætatis pueri, qui nondum septennis erat. Unde signanter dixit Pontifex in eod. textu, solam intervenisse deductionem, quam nec præcesserant sponsalia, nec etiam fuerant subsequuta.

Nec rectè instabis si dicas, in *d. cap. ex parte*, ante traductionem sponsalia utiliter celebrata fuisse à patre nomine neptis tacentis; nam respondendum est, facultatem contrahendi sponsalia pro filiis, jure singulari dumtaxat parentibus tribui, *cap. 1. §. ult. hoc titul. in 6.* ideoque patrum in *d. cap. ex parte*, non potuisse, etsi cum effectu vellet, sponsalia utiliter contrahere pro nepte tacente, ut docent post alios Covarr. *2. p. de matrim. cap. 4. in princip. n. 7.* Sanchez lib. 1. *tract. disp. 23. num. 7.* Basil. *eod. tract. lib. 2. cap. 14. num. 4.*